

Posudek oponenta na diplomovou práci

Bc. David Záleský: „Judikatura soudů ve volebních věcech“

Diplomová práce vypracovaná Bc. Davidem Záleským má rozsah 80 stran, 2 strany anglického shrnutí a 7 stran seznamu literatury. Hovoříme-li o rozsahu práce, je nutno zmínit, že práce nespĺňuje požadavek čl. 43 odst. 2 písm. d) Pravidel pro organizaci studia na Právnické fakultě Univerzity Karlovy (dále jen „POS“). Z hlediska materiálního je požadavek čl. 43 odst. 1 POS naplněn. Podle všeho, začínáme-li formálními požadavky, není naplněno ustanovení čl. 18 odst. 2 opatření děkana č. 17/2017, o závěrečných pracích. Mám však za to, že jednak s ohledem na relativní novost předpisů, jednak s ohledem na povahu zmíněných nedostatků tyto nedostatky nemusí být překážkou obhajoby práce a doporučil bych jejich odstranění cestou vhodného dodatku či zpřesnění k práci, zejména pokud se jedná o prvou připomínku. Jeho formu ponechám na diplomantovi.

Pokud se jedná o obsahovou stránku, práce je věnována tématu z právního hlediska zajímavému, které je navíc stále či znovu aktuální spolu s tím, jak se, zdá se, proměňuje systém politických stran v České republice. Zpracování zvoleného tématu tedy považuji za přínosné.

Předložená práce má především přehledový charakter. V tom je její cena. Je vidět, že autor věnoval čas rozsáhlé judikatuře Ústavního soudu, Nejvyššího správního soudu a dalších soudů. Současně je ale práce, zejména v některých pasážích, relativně povrchní. Konkrétnější připomínky budou uvedeny dále. Mám za to, že téma by si zasloužilo rozsáhlejší teoretické pasáže. V řadě případů autor neuvádí argumenty, ale sděluje svůj názor, případně se přiklání k menšinovému stanovisku soudců Ústavního soudu s tím, že stav potvrzený Ústavním soudem považuje za protiústavní. (Viz např. str. 28, ale i na jiných místech.) Taková hodnocení se mi v dané formě zdají být nepodložená a v některých případech dokonce přehnaná. Přeci jen, práce má být právní a stavěna na právních argumentech. Toto však neznamená, že by práce v tomto směru nespĺňovala požadavky kladené na naší fakultě na diplomové práce.

Autor se v práci hodně zaměřuje na poměrný volební systém, kde hned z počátku naráží na jeho obtížnější definovatelnost. Je škoda, že nevyužil také citát hraběte Mirabeau, který dne 30. ledna 1789 na jednání Provensálského shromáždění (volně parafrázováno) vyjádřil názor, že zastupitelský sbor má být ve vztahu k lidu ve stejném poměru, jako mapa ke krajině. Sám Mirabeau přitom nebyl stoupenec poměrného systému a nehoroval pro něj. Ale jeho výrok ukazuje, že klíčová je otázka reprezentativnosti celého sboru a že nedostatky volebního systému mohou být v rozporu (nejenom) s pravidly poměrného systému, ale také jiných ústavních charakteristik volebního systému.

Tak v části 2.6.2 by dle mého názoru stálo za to zaměřit se na otázku, zda příliš malé kraje, jako je např. Karlovarský (volební) kraj, nenarušují zásadu rovnosti hlasovacího práva. Poměrnost systému patrně narušena není, i s ohledem na to, že autorem zmíněný Sartori by pětimandátový obvod těžko mohl kritizovat jako odporující pravidlům poměrného volebního systému. A také i proto, že poměrné výsledky má dodat celý volební systém, nikoliv (patrně) každý volební kraj. (Viz také argumentace na str. 36.)

Nicméně celá věc může vypadat jinak, pokud se zeptáme, zda je či není existencí Karlovarského (volebního) kraje narušena zásada rovnosti volebního práva. Je otázkou, zda je ústavně konformní, aby mandát získaly pouze strany, které dosáhly více než 10 % voličské podpory. V posledních volbách do Poslanecké sněmovny to byly tři politické strany. Celkem šest stran zastoupených v Poslanecké sněmovně nemělo šanci mandát získat.

Z hlediska poměrnosti systému, ať už v samotném kraji, nebo na úrovni celorepublikové, toto i s ohledem na popsanou judikaturu problémem není. Jak je tomu však v případě voliče nebo kandidáta politické strany, která ve větším volebním kraji uspěje, ale v Karlovarském kraji pro jeho malou velikost nemá šanci? V případě některých stran, pohybujících se pro zjednodušení mezi 5 – 10 % voličské podpory, může volič celý život volit a nikdy svůj hlas v kraji (!) neuplatnit. Jak je tomu v případě kandidatury, když kandidát předem ví téměř jistě, že šanci nemá, přičemž v jiném, větším kraji ví, že by uspěl?

Myslím si, že když tomuto aspektu měl autor věnovat pozornost a pokusit se na otázku odpovědět ze svého pohledu. Tuto otázku, tedy autorův názor na ní, doporučuji k ústní části obhajoby.

Této otázce, tedy vztažené k volbám do Poslanecké sněmovny se autor nevěnuje v části věnované zásadě rovnosti na str. 37 – 47. (Pokud je tomu tak na str. 43, je to velmi nevýrazné a nejasné.)

Pokud se jedná o přísné hodnocení d'Hondtovy volební formule na str. 52, takto striktní bych nebyl. Myslím, že na této straně se opět ukazuje, že problémem jsou znovu volební kraje a příliš malá velikost některých z nich. Žádná volební formule by na této věci nic nezměnila.

Pokud se jedná o formální drobnosti, doporučil bych na str. 51 hovořit o „Koudelkové formulí“, nikoliv o „Koudelka formulí“. Nejenom z důvodů jazykových, ale i z důvodů konzistentnosti označování ostatních formulí.

Přes výše uvedené připomínky je práce podle mého názoru způsobilá k obhajobě, k obhajobě jí doporučuji a v tuto chvíli navrhuji hodnocení „velmi dobře“. K obhajobě dále navrhuji následující otázky, kterým autor dle mého názoru mohl věnovat pozornost již v samotné práci, protože z jejího textu v zásadě vyplývají anebo jim mohl být věnován větší prostor.

- 1) Jaký je autorův názor na ústavnost dopadů existence malých volebních krajů na zásadu rovnosti volebního práva jak aktivního, tak pasivního? (Podrobněji viz výše.)
- 2) Jak se stalo, že ve volebním systému do Poslanecké sněmovny máme tak malé kraje, jako je např. Karlovarský (volební) kraj?

Připravil: JUDr. Jan Kudrna, Ph.D.

Praha, 2. dubna 2018.